

УДК 111.852 (091) + 1 (091) + 81.411.1

Свінцицька О. І., канд. філос. наук, Житомирський державний університет імені Івана Франка

ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ В ЕСТЕТИЦІ ОФОРМЛЕННЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ЖИТОМИРЩИНИ

Загальновідомо, що газета не тільки відображає рівень журналістської майстерності працівників редакції, а й певною мірою є твором мистецтва. Тому при аналізі газети послуговуються поняттям «естетика оформлення».

Проблемою визначення сутності феномену «естетика оформлення» займалися такі науковці, як В. Тулупов, В. Шевченко, В. Скоробогатько, С. Головка та ін. Проте чіткого визначення так і не знайдено. Критерії, якими користуються редактори періодичних видань, практи-

ки-видавці під час аналізу естетики оформлення, є індивідуальними і компонуються на основі традиційних – пропорції на газетній полосі, контрасти, рівновага, ритм на шпальті тощо. Оскільки названі ознаки мають важливе значення для характеристики естетики оформлення видань, коротко охарактеризуємо їх.

Ефективним засобом динамічної побудови шпальти, способів групування матеріалів з метою підкреслити їх зв'язки є пропорція, що також спрощує сприйняття візуальної інформації.

Пропорції, які використовуються в газеті, створюють єдність композиції. Кожна газета використовує свої індивідуальні пропорції. У свою чергу, за допомогою пропорцій у композиції газети створюється певний ритм.

Контрасти виступають засобом яскравого, виразного оформлення. Контрасти в розмірі (різна ширина полос, шрифтів, ілюстрацій), в кольорі (співвідношення світлих і темних ділянок під час опрацювання) і по відношенню вертикальних і горизонтальних полос дозволяють виділити особливо важливі ділянки, привернути до них увагу, оскільки контрастне поєднання викликає відчуття та емоції, яких неможливо досягнути, використовуючи ці компоненти окремо.

Рівновага знаходить прояв у врівноваженні частин полоси за допомогою симетричних та асиметричних побудов. Найчастіше рівновага досягається на основі не симетрії, а асиметрії. При цьому важливим є правильне співвідношення усіх частин. Асиметрія складніша, але її використання робить газету цікавішою. Діагональні побудови в ілюстраціях також надають особливого «руху» на відміну від статичності прямих ліній.

Суттєвим моментом формування цілісності будь-якого повідомлення є ритм. Ритм ґрунтується на повторенні елементів оформлення – колонок, пробілів, лінійок, – які утворюють ритмічну складову композиції.

Відтак в цілому, естетичне сприйняття газети читачем складається як мінімум із двох компонентів – першого враження та оцінки після більш детального ознайомлення з нею. Перше (безпосереднє) враження залежить від зовнішнього вигляду газети – від її графічної форми, під якою ми розуміємо все, що сприймається в газеті очима читача. Потім читач починає заглиблюватись у зміст номера чи сторінки, аналізує їх побудову, звертає увагу на головні матеріали. Іншими словами, читач знову оцінює зовнішню (графічну) форму газети чи її сторінки, але уже з інших позицій – з погляду цілісності цієї форми, її відповідності змісту надрукованих матеріалів. Однак, при більш детальній оцінці газети по-справжньому красивим у її графічній формі виявляється те, що є доцільним, тобто відповідає завданню повного вираження змісту матеріалів. Зрозуміло, що під час верстки газетної сторінки варто враховувати обидва рівні її естетичного сприйняття.

Варто зазначити, що районні видання Житомирщини здебільшого характеризуються звичним, одноманітним використанням способів оформлення. В першу чергу, це зумовлено впливом однакових соціально-політичних, економічних, культурних умов існування. Тому в оформленні більшості газет спостерігається традиція використання однакових елементів; повторюється стиль верстки тощо. Так, газети «Відродження», «Вісті», «Малинські новини», «Земля Бердичівська», «Народна трибуна», «Нове життя», «Новий день», «Незалежна», «Новини Андрушівщини», «Новини Олевська», «Овруцький голос» успішно реалізують сучасну «спокійну» модель оформлення, характерними ознаками якої є освітленість, стабільність розташування матеріалів на сторінці, різні ширини шпальт, шрифтів та ілюстрацій. Використання розділових елементів поживляє оформлення газети, і, оскільки вони повторюються з номера в номер, можна говорити про ритмічну композицію видання. Наприклад, для газети «Земля Бердичівська» характерне діагональне розташування ілюстрацій у вигляді «діафільму». Найбільш консервативною в оформленні є газета «Зоря», яка за «радянською» традицією більшість матеріалів оформлює в різноманітні типи рамок, для виділення й акцентування використовує плашки, а для оформлення рубрик – врізи та виворітки. Періодичні видання «Вечірній Коростень», «Древлянський край» характеризуються використанням дуже контрастних елементів оформлення (лінійок, рамок, плашки, виворотки, застосування шрифтів великого кегля, використання тіней навколо рамки та ін.), а також ламаною версткою. Для акценту на певних структурних чи композиційних способах організації видання використовують різноманітні розділові елементи, які чітко і вдало підкреслюють оформлення кожної сторінки. «Життя Чуднівщини», «Іскоростень», «Коростишівська газета», «Лесин край», «Романівський вісник» та «Чуднівська фортеця» – районні періодичні видання, для яких характерна динамічна композиція. Крім того, «Життя Чуднівщини» – це одне з видань, яке намагається використати усі варіанти оформлення газети: крім традиційного розташування ілюстрацій, використовується й варіант їхнього «винесення» за формат набору. Особливої уваги заслуговує районна громадсько-політична газета «Ружинська земля», оформлення якої певним чином «копіює» особливості оформлення всеукраїнської газети «Україна молода». Так, у виданні прослідковується використання однакових структурних та композиційних елементів: виділення рубрик, застосування розділових засобів (лінійок, рамок, плашок, вивороток, фігурні елементи – квадратики); місце розташування матеріалів на сторінках видання.

Отже, естетика оформлення видань Житомирського регіону знаходить вияв завдяки пропорції на газетній шпальті, контрасту, рівновазі, ритму на шпальті тощо. Показово, що деякі видання навіть не намагаються вносити зміни в оформлення, що свідчить про стійку тра-

дицію в оформленні газет, а також обмеженість рішень в оформлювачів районних газет (хоча такі напрацювання були здійснені більше, ніж 20-30 років тому). Інші ж – навпаки експериментують або копіюють нові способи оформлення з всеукраїнських видань.